

MUNI
SPORT

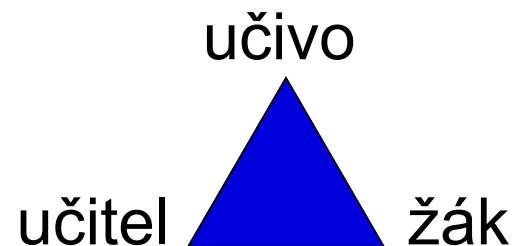
Prvky vzdělávacího procesu

Pasivní koncepce vzdělávání

Vyučující **předává obsah učiva** edukantovi (učícímu se)

→ 3 prvky vzdělávacího procesu = edukátor + učivo + edukant

– tzv. **Herbartův trojúhelník** = jejich vztah:

- **omezení poznávacího procesu** = jen slovo učitele + učebnice
- **edukant** (žák, klient, ...) = **pasivní subjekt** přijímající informace = slovo učitele + text, obraz

Pasivní koncepce vzdělávání

- realizace v praxi vzdělávání (především ve škole)
= **herbartismus** = dogmatické pojetí Herbartovy koncepce výuky = verbalismus + intelektualismus + formalismus + pasivita učících se
- učící se = **pasivní objekt vzdělávání**
(pamětní učení, absence aktivit, kreativity, ...)
- → **reakce = kritika** slovně názorného vzdělávání
- hlavní kritici = **reformní pedagogika + psychologie 20. století**
(behaviorismus, humanistická psychologie, konstruktivismus, ...) →
- učící se = **aktivní subjekt vzdělávání**, ovlivňuje vzdělávací proces

Edukátor (vzdělavatel)

= učitel, VŠ učitel, trenér, lektor, školitel, instruktor, facilitátor, kouč, ...

Funkce edukátora:

- **řídící** – organizátor vzdělávání
- **organizační** – iniciátor vzdělávání
- **koncepční** – volba didaktických cílů a vzdělávacích obsahů
- **výkonná** – pomocí didaktických forem, metod a prostředků
- **diagnostická** – úroveň vzdělání – vstup – průběh – výstup
- **evaluační** – hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání
- **výzkumná** (v akčním výzkumu)
- ...

Požadavky na edukátora

- **Hodnotová orientace:**

tolerance, pluralismus, sebeúcta, demokratičnost, ...

- **Vzdělání:**

všeobecné + odborné + **didaktické**

- **Rysy osobnosti:**

kreativita, optimismus, takt, klid, zaujetí, objektivnost, empatie, spravedlnost, humor, ...

Kompetentnost edukátora = pedagogické kompetence

Kompetence edukátora

= **souhrn způsobilostí**, aby mohl efektivně vzdělávat

a) kompetence k vlastnímu vzdělávání:

- **znalost oboru**
- **psychodidaktická kompetence** = projektování + realizace postupů podněcujících učení
- **komunikativní kompetence** (verbální + nonverbální)
- **diagnostická kompetence** = určení stavu:
 - prekonceptí (naivní teorie dítěte), vědomostí a dovedností
 - stylů učení
 - vztahů mezi učícími se jedinci (klíma sociální skupiny)
 - sociálního, ekonomického, kulturního, ... zázemí

Kompetence edukátora

b) osobnostní kompetence:

- odpovědnost
- flexibilita (pružnost chování)
- **empatie** (schopnost vcítit se do pocitů druhé osoby)
- autenticita (hodnověrnost)
- dovednost akceptovat sebe i druhé
- ...

Kompetence edukátora

c) rozvíjející kompetence:

- adaptivní kompetence – orientovat se ve změnách a orientovat v nich druhé
- **informační kompetence** – zvládnutí moderních informačních technologií – viz současné požadavky na distanční vzdělávání
- výzkumná kompetence – zkoumat a řešit problémy (= akční výzkum)
- seberefektivní kompetence – zamýšlet se nad svou činností, projektovat její změny

Vyučovací (vzdělávací) styl edukátora

Vyučovací styl (učitele, lektora, trenéra, ...) = originální a svébytný

postup, jímž edukátor vzdělává (učitel vyučuje, ...) =

- jedinečné pojetí výuky (procesu vzdělávání)
- komplex vyučovacích strategií
- soubor didaktických metod, které uplatňuje
- relativně stálé způsoby řešení konfliktů
- diagnostické a autodiagnostické (sebehodnotící) techniky
- postupy verbální a neverbální komunikace
- ...

Edukant = učící se jedinec

= žák, student, trenér (trenérské vzdělávání), rozhodčí, senior, ...

Předpoklady učícího se:

1. **Fyzické a psychické** (vlohy a jejich rozvoj)
2. **Edukační** =
vědomosti + dovednosti + schopnosti + postoje = kompetence
3. **Sociální** = např. sociální znevýhodnění, kulturní kapitál, ...

Edukant = učící se jedinec

Determinanty učícího se (vzdělávajícího se) jedince:

- **subkultura** = součást kultury školy, klubu, ... instituce (pravidla, rituály, slang, normy, pochvaly, tresty, sociální role – „mazánek, bažant, velká holka, ...“)
- **pojetí učiva** = souhrn poznatků, představ a interpretací učícího se o učivu
- **styl učení** = svébytný a preferovaný postup při učení

Styl učení

= svébytný a preferovaný **postup při učení:**

- vývoj z **vrozeného základu** – kognitivní styl
- **východisko = schopnosti**
(např. intelligence, paměť, motorické, sociální, ...)
- **důležitá role = motivace** (přesvědčení učícího se)
- vliv **pohody** X úzkosti
- **ochota/neochota ke komunikaci**
- **propojení/využití** na další aktivity
- osobnost – **extravert** – **introvert** („svět jako **výzva** X hrozba“)
- ...

Styl učení

= individuální způsob, kterým člověk přijímá, zpracovává, organizuje a využívá informace

Typologie učebních stylů:

- podle **smyslových** preferencí (styl vizuální, sluchový, kinestetický, hmatový)
- dle **úrovně zobecňování** (globální X analytický styl)
- dle biologicky podmíněných rozdílů (vliv biorytmu – **skřivan** X **sova**)
- dle orientace **pravohemisférové** (celostní myšlení, intuice, kreativita, ...) X **levohemisférové** (analytické, matematické, logické, vědecké ... myšlení, řeč, motorické reakce, ...)
- ...

Styly učení

David A. Kolb (1984) – základní **typy učebních stylů**:

- **konvergující (pragmatický)** – preferuje praktické zkušenosti a konkrétní postupy při učení
- **divergující (reflektivní)** – má dobrou představivost a schopnost generovat nové myšlenky, potřebuje čas vše promyslet
- **asimilující (teoretizující)** – vyniká v abstraktním myšlení a induktivním uvažování – potřebuje se ptát a zkoumat vztahy
- **akomodující (aktivistický)** – nebojí se riskovat, dobře reaguje na bezprostřední situace – potřebuje nové, různé a náročné úkoly